

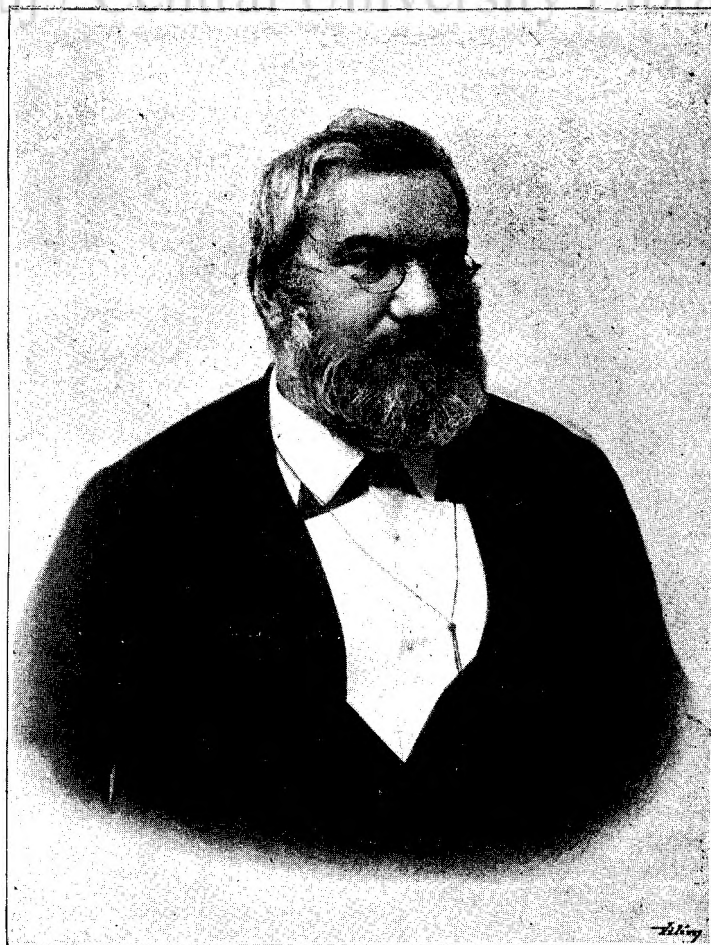

Numărul 26. Oradea-mare 28 iunie (10 iulie) 1898. Anul XXXIV.

Dr. Ioan Urban Jarnik.

Limba și literatura română au atras încă de mult timp interesarea cercurilor literare străine. Filologi și folkloriști renumiți ne-au studiat graiul și poezia populară. Mai mulți din ei s-au făcut numele chiar prin studiile acestea. Între aceștia se numeră și dr. Ioan Urban Jarnik, al cărui portret îl publicăm în nr. prezente. De și boem de naștere, totuș ne vine cu greu să-l punem între străini, căci a lucrat și lucrează alături în literatura noastră ca un neaș Român. Aceasta muncă stăruitoare arată invederat simpatia și dragostea sa pentru neamul românesc. De aceea ne facem numai o datorie aducându-i pe aceste pagine, menite a reprezenta principalele faze ale propășirii noastre culturale, prinosul recunoștinței și al stimei.

Dr. Ioan Urban Jarnik, profesor de limbile române la universitatea cehă din Praga, s'a născut la 25 maiu 1848 în orașelul Potšlyn (Rottenstein) situat foarte romantic pe amândouă maluri ale râului *Divoka Orlice* (Aquila sălbatică) în nord-estul regiunii Boemiei.

DR. IOAN URBAN JARNIK

Născându-se din părinți săraci — tatăl seu era țesător de pânză — s'a hotărât într'o vârstă destul de înaintată să studieze, așa încât numai în anul 22-lea al vieții sale și-a terminat studiile sale de gimnasiu la Králové Hradet (Königgrätz.)

După aceea s'a dus la universitatea din Viena, unde petrecu patru ani ocupându-se cu studiul limbilor moderne și al filologiei comparative. După ce a depus examenul de profesor, s'a dus pentru un an la Paris; aici s'a întâlnit cu dl Const. Georgian din București, care l-a inițiat în studiul limbii române. Întorcându-se la Viena unde i s'a dat post de profesor la o școală reală, s'a făcut în 1876 doctor de filosofie și în vara aceluiaș an făcù o călătorie la Blaș, unde petrecu 6 săptămâni. Doi ani după aceea s'a habilitat pentru limbile române la facultatea de filosofie din Viena, de unde în 1882 fu chemat ca profesor de filologia romanică la universitatea cehă din Praga, unde este și acum. Mai înainte, în primăvara anului 1879 a petrecut trei luni de zile la București.

Jarnik a publicat la 1877 un articol de programă „Sprachliches aus rumä-

nischen Volksmärchen", la 1879 un indice la dicționarul etimologic al limbilor romanice de Dver (la 1889 a doua ediție înmulțită), la 1882 și 1884 texturi în limba albaneză, la 1884, împreună cu dl Andreiu Bârsean „Doine și strigături” din Ardeal (în 1894 a doua ediție populară), la 1894 edițiunea legendei despre Sf. Ecaterina din Alexandria în vechea limbă franțuzească. Pe lângă acestea, mai multe recenziuni foarte amănunțite asupra lucrărilor limbistice române și albaneze, bună oară ale lui Miklosich, Weigand, Meyer-Lübke, Gustav Meyer, Șăineanu, Tiktin, Zanne, Pi-ko, P. W. și altele. Din boemeșce a tradus, fiind ajutat de dnii Slavici și Bârseanu, doue novele, una mai lungă „Bunica” și alta mai scurtă „Pavel Cătană”.

Pentru nisuițele sale filo-române, Jarnik fu ales chiar în 1879 membru corespondent al Academiei Române, și tot anul acesta și membru onorar al Asociațiunii transilvane, fiind pe lângă asta și membru onorar al „României June” din Viena. În sesiunea generală a Academiei Române din anul acesta fu însărcinat ca împreună cu alții să ieie parte la adunarea și prelucrarea materialului pentru dicționarul Academiei Române.

Jarnik a atins în anul acesta vârsta de 50 ani, de aceea reproducem atât căsuța în care s'a născut, cât și locul seu de naștere.

Este interesant a ști, că fiul seu cel mai mare, Hertric, care se ocupă cu studiul limbilor romanice la universitatea din Viena, asemenea se îndeletnicește cu mare zel și cu limba română, pe care o știe foarte bine, atât în scris cât și în graiu viu. De doi ani de zile, de când este în Viena, corespundează cu tată-seu numai româneșce.

Ne putem dar aștepta ca fiul să devină în curând un vrednic tovarăș de muncă al tată-ne-seu.

Cugetări.

Singurătatea e o stare foarte plăcută, dar e și mai plăcută când ai pe cineva căruia să i-o spui.

*

Doue-trei raze de soare te mângăie și te fac să uiți o săptămână de ploae; aceasta e istoria întregă a vieții cu bucuriile ei, cari te fac să uiți așa de lesne greutățile ce ai încercat.

*

Bărbații însurați sunt mai fericiți decât celibatarii, fiind că aceștia se plictisesc pretutindeni, pe când cei dintâi se plictisesc la ei acasă.

*

Ori cât de scurtă e viața, trăești mult când cugeți mult.

*

Cel dintâi simțiment ce trebuie introdus în grămățile de omenire, e mila, umanitatea; ori ce exemplu împotriva acestui simțiment e cu totul nemoral.

*

Numai cei puternici sunt leali, cei slabi sunt fără voe trădători.

*

Fericirea ori și cui nu e să fie pus sus, ci să fie pus la locul seu.

*

Omul care nu știe s'admire, e ca o păreche de ochilari în dosul cărora nu sunt ochi.

Peisagiu.

*Bolta-i limpede și-albastră,
Nici un nor nu se zărește,
Cercul munților în slavă
Cu pilastri-o sprijinește.*

*Și în ceața diafană
Creasta 'n valuri ondulează,
Silueta înclinată
Orizontu-l desenează.*

*Sus pe piscuri pleșuvite
Neaua albă vecinicește
Și în ciucuri de păraie
Arginții, se prelungește.*

*Munții 'n umeri ca podoabă
Poartă rodnice ogoare,
Care 'n game de verdeați
Fac fășii de moi covoare.*

*Colo 'n rîpe răslețite
Între stânci stau aninate
În grămeți, albe cascioare,
Ca și cuiburi aternate.*

*Jos spre plaiuri fac cunună
Codrii deși, ce dau recoare,
Fagi, platani, plopii 'n șiraguri
Și castanii plini de floare.*

*Iar de vale 'n șes torentul
Cu domolul șerpuesce,
Pe sub umbra de răchită
Unda 'n șoapte clocoțește.*

*E tăcere 'n miezul zilei
Mută-i valea, deal și-ogoare,
Doar țărîna-și coace roada
În potopul cel de soare.*

Pirenei. St. Savin iulie 1897.

MARIA BAIULESCU.

Cum am învățat românește.*

În 1874 isprăvisem studiile mele la universitatea din Viena. În luna lui iulie aceluiaș an trecusem examenul de profesor din limbile franțuzască și nemtească, asigurându-mi așa existența în cariera ce mi-am ales-o. Nu eră nici o îndoială, că de așa fi vrut, așa fi căpătat îndată un post de profesor suplinitor: eră atunci mare trebuință de docenți de limba franțuzască, fiind că obiectul acesta de studiu numai de curând fusese declarat obligator pentru școalele reale și prin urmare nu erau încă destui candidați evalificați. De aceea se și ademeniau prin vr'o șeece stipendii de câte 300 fl. pe an; bursierii aceștia se obligau înse a petrece cel puțin 6 ani ca profesori la o școală medie a statului. Și mie mi s'a întâmplat de am căpătat o asemenea bursă și eram gata a-mi împlini datoria. Mai înainte înse doriaam a me mai perfecționa în usul practic al limbei franțuzeșci și spre scopul acesta cerui de la minister o bursă de călătorie. Voiam să petrec, până a nu intra în viața practică, un an școlar la Paris și avui parte de dēnsa. Afând apoi, că mai este încă vacant un stipendiu menit pentru un tinēr, care ar avea de gând a se pregăti pentru cariera de profesor la universitate, l-am cerut și pe acesta. Întēmplarea a vrut să nu fi fost afară de mine nici un concurent, așa că și stipendiul acesta mi s'a putut da, fără ca să fi fost jignit pe alt cineva poate mai vrednic decât mine.

Datorința mea prin urmare eră duplă: nu numai să fac studii practice în limba franțuzască, ci și să urmez studiile mele pe terenul limbilor romanice, căci ca docent la universitate puteam să intru numai atunci dac' am dovedit că m'am deprins în călva cu materia întregă. Am hotărit ca rezultatul petrecerii mele la Paris să fie obținerea gradului de doctor în filosofie la universitatea din Viena și fiind că tocmai atunci se introdusese de curēnd și la noi sistema cu rigoroasele dintr'o specialitate aleasă de candidat, mi-am ales, cum altfel nici nu se putea, limbile romanice. Drept aceea m'am înscris ca elev la romaniștii vestiți Gaston Paris, Paul Meyer și Arsène Darmesteter, pe lângă aceasta urmam încă și studiile de gramatica comparativă a limbilor indo-europene și de limba sanscrită la specialiștii cunoscuți Michel Bréal și Abel Bergaigne.

Să spun drept, de multe ori mi-a părut cam reu, că atâta vreme am jertfit-o studiului acesta din urmă, când socotiam, cât așa fi putut a me perfecționa în specialitatea mea, dacă vremea aceasta așa fi folosit-o întregă pentru obiectul, cărui mai târziu m'am dat cu totul. Este înse un lucru care me împacă cu ceea ce făcusem: gândul că fără aceasta poate nici odată nu mi-ar fi venit idea, să studiez mai cu deamănuntul limba română și dacă mi-ar fi venit mai târziu, cine șcie, dac' așa fi avut mijloacele s'o pun în lucrare.

La cursurile de limba sanscrită ale lui Bergaigne, unde străduiam să pētrund în tainele himnelor de Rig-Vedea, me întēlniam cu un Român din Țară, dl Constantin Georgian. Domnul acesta venise anume la Paris pentru studiul gramaticii comparative și al lim-

bei sanscrite; avea înse pe lângă aceasta un interes viu și pentru istoria limbei sale strămoșeșci, după cum o dovedeșee disertația sa de doctor publicată cu câțiva ani mai târziu. Întēmplarea aceasta hotări asupra viitorului meu. Am început a înțelege, că un bărbat de șciință, dacă vrea să producă ceva de mai Doamne-ajută, trebuie ca în specialitatea cu care se indeletniceșee, să-și alege un grup mai mic. Gândindu-me la aceasta, iată că-mi vine ca din chiar senin ideia, să-mi aleg de atare specialitate limba română și anume din douē motive: 1, fiind că vedeam, că până atunci numai puțini romaniști se ocupau mai serios cu dēnsa și 2, fiind că limba aceasta se vorbeșee de o parte însemnată a populației din Austro-Ungaria și chiar și într'o provincie a Austriei propriu șise, Bucovina.

În asemenea casuri hotărēirea la mine eră tot-dauna în curēnd urmată de execuțiune: la cea dintēi întēlnire cu cunoscutul meu din România m'am pus lângă el rugându-l, să binevoiască a-mi da lecțiuni în limba română. Spre marea mea bucurie se învoi și îndată ne puserăm la lucru. Cel dintēiu tectș, pe care l-am tradus împreună, eră o fabulă a lui Țichindeal: Vulturul și vulpea, ce din litere cirilice singur mi-am transcris-o cu litere latine. A urmat cetirea nuvelei: Elisa sau Don Juanii Bucureștilor de N. D. Poppescu din Calendarul Amusant pe anul 1873. Cu toate că tare o compătiam pe biata Elisa, cădută ca jertfă a unui tinēr destrăbălat fără inimă, doriaam să citesc cât de curēnd ceva curat popular. La sfatul dascălului meu mi-am cumpărat Poesiile populare ale lui Alecsandri în ediția a doua. Dificultățile ce le aveam de acum înainte cu înțelegerea lecturilor, erau cu mult mai mari decât avusesei cu prosa cam împeștriată a lui Poppescu, dară ce resplată! O lume nouă, o lume de o frumșee uimitoare mi se desvōli înaintea ochilor orbiși și de atunci nu puteam să mai fie nici o îndoială pentru mine: limba aceasta, care e în stare a produce asemenea roade, eră să devie pentru mine obiectul unui studiu serios și plăcut. Dacă n'aș fi fost silit a me gândi cât de curēnd la asigurarea unei existențe modeste, de sigur că lăsând toate la o parte, m'aș fi fost de chiar atunai devotat cu totul numai și numai studiului, care mi se arată într'un chip așa de ademenitor. Așa înse urmam pe lângă aceasta atât cursurile lui Darmesteter asupra gramaticii limbilor romanice în deobște, cât și ale dlor Paris și Meyer despre limba veche franțuzască și provențală în deosebi, pregătind disertațiunea mea asupra unei redacțiuni provențale a unui chanson de geste franț. despre Fierabras.

Așa s'a apropiat vremea despărțirii mele de Paris și de iubitul meu dascăl. Chiar de așa mai fi fost remas la Paris, îl pierdeam, fiind că s'a mutat la Berlin, unde fusese numit amplotat la ambasada română de acolo. Îmi venia greu a me lipsi cu totul de sfaturile lui și de aceea fi esprimai dorința să continuăm lecțiunile noastre și fiind despărțiți unul de altul, ceea ce în nemărginita lui afabilitate a și primit. Acuma, după ce-mi procurasem copia verborum destul de mare și după ce din celirea tectsurilor imi însușisem și regulile de căpetenie ale gramaticii, doriaam tare să fiu în stare a-mi esprima ideile româneșee în scris și iată metoda pe care am întrebuintat-o spre scopul acesta. Făceam conceptul unei scrisori după cum biet șcieam și eu, fără ajutorul vre-unui dicționar, de care atunci nici nu aveam. Conceptul acesta îl copiam și copia o trimiteam dlui Georgian, însemnând rēndurile copieii

* Acest articol prea interesant a fost menit pentru Al' manachul României June, proiectat a se publică din incidentul aniversării a 25-ea a numitei societăți. Nepublicându-se înse Almanachul, autorul ne-a pus nouē la dispoziție lucrarea sa, pe care o și publicăm aici cu cea mai mare plăcere.

cu câte o cifră 5—10—15 etc. și introducând cifrele și în conceptul meu. După câteva zile sosiă răspunsul dascălului, în care îmi spunea: la rândul cutare ai greșit așa și așa și iată de ce; cutare cuvânt franțuzesc, ce dăa l-ai pus în parantesă, neșciind cuvântul corespunzător român, iacă cum sună românește; cutare cuvânt românesc ce dăa l-ai întrebuițat, nu se potrivește cu conțestul și trebuie schimbat și iată cum. Așă luă el rând pe rând scrisoarea întreagă, pe când eu cu conceptul meu la mână le înseamnă cu evlavie toate la locul lor și fiind gata me puneam de copiam încă odată scrisoarea introducând înse îndreptările făcute: făcând așă, aveam înaintea mea ceva, ce nu eră tocmai prea bine, căci atunci dascălul meu de bună seamă ar fi trebuit nu numai să îndrepteze ici colo câte un cuvânt sau o expresiune, ci să schimbe toată țesătura fraselor, dară cel puțin greșelile cele mai însemnate erau delăturate. Ca toate limbile, are și limba română câteva reguli, a căror observare e destul de anevoioasă pentru un străin și așă mi se întâmplă și mie, de greșeam de mai multe ori în contra vre-unei reguli gramaticale. Atunci să fi văduț pe dascălul meu, cum se necăjiă! De văduț, să spun drept, nu-l vedeam nici eu, dar destul îmi eră, când me pomeniam cu câte un pasaj al scrisorii mele subliniat de câte două trei ori și mai provėduț încă cu câteva semne de exclamație! Se 'nțelege, că aceasta eră pentru mine un indemn, să me îndreptez și nădăjduesc că și domnia lui va fi fost băgat de seamă sporul ce făceam. Am și avut prilej, ca în cea dintăiu lucrare a mea să-i mulțumesc în vileag pentru amabilitatea sa, să binevoiască a primii și de astă dată mulțumirile mele cele mai cordiale pentru ostenelele ce a luat asupra-și cu atăta zel și abnegație.

În toamna anului 1875 am primit un post de profesor suplinitor, ce mi se oferă la o școală reală nouă fundată din Leopoldstadt în Viena și stabilindu-me acolo, am și făcut îndată pașii trebuincioși, ca să-mi însușesc usul limbii române și în vorbire. Aflând, că în Viena se găsește o societate a studenților români, România Jună, m'am dus acolo, rugându-me să fiu admis ca oaspe la întrunirile lor literare și sociale și să-mi fie îngăduit a vizită și cabinetul lor de lectură. Cererea mi s'a împlinit cu multă prevenire și așă am intrat așă dăicând într'a două fasă a evoluției. La început îmi eră greu să urmez pe oratori, mai cu seamă atunci, când în ședința socială se sloboziă vre-un toast sau vr'o alocuție hazlie și de aceea în vorbirea mea cu membri la început nu prea îndrăsniam a me folosii de limba strănepoților lui Traian, vorbind când nemțește, când franțuzește. Mai târziu înse, după ce-mi deprinsesem urechia cu sunetele străine, vădui că trebuie să încep odată și eu, și am început. Cu vorbirea limbilor străine stă lucrul tocmai așă ca și cu înnotatul: trebuie îndrăzneală și nu e slobod să te sfiești a comite la greșeli fie cât de mari, căci mare adevăr conține dicala, că numai cu greșeli învățăm a vorbi o limbă străină. De mine eră ce eră, dară mai reu eră de acei, cari arătau atăta bunăvoință de m'ascultau, îndreptându-mi când pronunța când expresiunea și le mulțumesc din inimă și domniei lor pentru răbdarea, ce au avut-o față cu mine.

În vremea aceasta un mare ajutor mi-a venit din partea iubitelui profesor al meu Mussafia. Domniei lui, care cu însemnatele lucrări ale sale a contribuit așă de mult la studiul științific al limbii române, i părea foarte bine văduț, că cu atăta rėvnă me dau studiu-

lui acesta. I se trimitca atunci escelenta revistă Convorbiri Literare și într'o dăi me pomenesc că-mi dăru-eșce o sumedenie de numeri ai revistei aceste cari alcătuiau cățiva ani întregi și mi se făgădu-eșce a-mi da de atunci încoace fiecare număr îndată ce-i va sosi. Ce bucurie, și ce orizont nou! Aici am dat pentru întâia dată de încântătoarele basme și povești ale lui Creangă, unde nu șcieam ce să admir mai mult: simplitatea, cu care povestiă sau măiestria, care se vede în fiecare product semnat cu numele lui, sau comoara de frase și expresiuni măduvoase, încât mi se părea că în nici o limbă nu poate să existe un așă ceva frumos.

Într'aceste sosi și dăia rigoroaselor. Pe atunci eră la Viena numai un profesor de limbile romanice și așă trebuia să se ieie și un examinator. Ca atare fu ales, de sigur considerându-se mai cu seamă ocupațiunea mea cu studiul limbii române, profesorul Miklosich, care, după cum bine o știu minte, mi-a și pus unele întrebări despre fonetica română. Devenit doctor în luna lui iulie 1876, m'am văduț îndreptățit a cere iarăș o bursă, pentru ca în vremea vacanțelor să fac o călătorie în Țara Românească. Tocmai atunci izbucni înse cunoscutul resboiu între Serbia și Turcia și fiindu-mi frică, ca nu cumva resboiul acesta să-mi incurce itele, mi-am schimbat planul acesta și m'am dus în Atena transilvăneană, la Blaș. Că m'am dus tocmai acolo, se explică prea lesne: acolo nădăjduiam a me întâlnii cu nestorul filologiei române, venerabilul canonic Timoteiu Cipariu.

În privința aceasta am fost cam înșelat, căci am aflat pe stimatul anteluptător într'o vėrstă foarte înatată și suferind pe lângă aceasta și de urechi, așă că numai de vr'o două trei ori am putut vorbi cu el. Am fost înse pe deplin despăgubit prin rectorul gimnasiului de acolo, actualul vicar arhiepiscopesc Ioan M. Moldovan, care m'a primit ca pe un fiu al seu. În clasa VIII-a gimn. mi s'a pregătit locuința, dăia studiam în biblioteca gimnasiului, cât și într'a învățatului director, cu care petreceam mai toate serile, luând parte la cinele-i simple, dară mie cu atăta mai plăcute, fiind că erau curat românești, mămăliga cu unt și branza cu ceapă jucând un mare rol la densesle. De câteva ori eram chiebat și la masa mitropolitului și încă după atăți ani văd înaintea mea figura așă de imponentă și blândă a marelui arhiepiscop Ioan Vancea de Buteasa. Îl văd și pe energicul Ioan Fekete-Negruțiu și pe cunoscuții mei de atunci, cari me întâmpinau cu atăta dragoste ca și cum aș fi fost unul dintr'ai lor și petrecerea aceasta de vr'o șase săptemăni în mijlocul lor o voiu păstră neștearsă în mintea-mi până voiu trăii. În vremea aceea mi-a fost și dat să fiu de față la o adunare generală a Asociațiunii transilvane, ce s'a ținut la Sibăiu. Și aici spre plăcută surprindere a mea, am aflat o primire cât se poate de afabilă mai cu seamă în casa dlui căpitan Stezar, la care am fost în gazdă și me simțiam nu ca străin între străini, ci ca frate între frați.

Întorcându-me plin cu impresiuni plăcute în Viena, unde mi se dase post de profesor definitiv la aceeaș școală, unde eram ocupat ca suplinitor, se 'nțelege că me pusei și cu mai mare rėvnă pe lucru. Spre norocul meu, iată că dl Gr. G. Tocilescu, după ce petrecuse mai multă vreme la Praga, s'a stabilit pentru o vreme oare-care la Viena. Nu mai știu minte cum s'a întâmplat, destul că l-am văduț și îndată ne-am și vorbit, să convenim regulat la olaltă, ca să

cețim împreună niște texturi populare atât în prosă cât și în versuri. Atunci pentru întâia oară mi-au venit în mână minunatele basme ale mult regretatului Ispirescu, ale lui Fundescu, Marienescu și altora. Cu o rară abnegație dl Tocilescu își jertfă vremea cea scumpă, ca să-mi deslușească lucrurile ce nu le pricepeam bine și rodul convenirilor acestora eră opusorul meu publicat ca articol de școala reală din Leopoldstadt anul 1877 „Sprachliches aus rumänischen Volksmärchen“, la care eră naș profesorul Mussafta, căci eră el, care l-a botezat cu numele acesta. Să spun adevărul, nu eră aceasta cea dintâiu lucrare a mea: cu un an mai înainte eră să se publice un almanach pentru aniversarea de 70 ani a unui profesor iubit al nostru din Viena, Sembera. Arangiatorii s'au adresat la mine ca la un fost școlar al meu, să contribuiesc și eu. Am primit și am scris în limba cehă câteva pagine sub titlu: „Něco o Romanech“ (Ceva despre Români), care a aflat o primire favorabilă la jubiliantul. Tot favorabile erau și vocile asupra mizei lucrări a mele din 1877 și așa mi-a venit pofta să pun în lucrare idea mea de mai înainte, a face o călătorie în Țară. Spre scopul acesta am cerut și obținut un concediu pentru anul școlar 1878—9 și până a nu me duce, m'am și habilitat la universitatea din Viena pentru limbile romanice, alegându-mi ca lecțiune de probă tema „Über die Wichtigkeit des Studiums der rumänischen Sprache“ (Despre importanța studiului limbii românești.) În semestrul de iarnă 1878 am și inaugurat activitatea mea de docent la unversitate, făcând un curs de gramatică franțuzască și română și la începutul lunii lui maiu

intreprinsei călătoria mea în Țară, ducându-me de-a dreptul la București.

Prin mijlocirea editorului revistei Osten, dl H. Bressnitz, am căpătat un bilet gratuit cu vapor până la Turnu-Severin, de unde m'am folosit de drum de fer ca să ajung în capitală. Sosit aicea, unde nu cunoșeam pe nime, m'am dus înainte de toate în casa dlui Titu Maiorescu, de la care cu câțeva vreme înainte căpătasem o scrisoare foarte măgulitoare cu privire la articolul meu din programa pomenită mai sus. Din întâmplare domnia lui eră dus din oraș și avea a se întoarce numai peste câteva zile. Revenind înse mai

de vreme și aflând despre sosirea mea, a trimis pe slugitorul meu prin toate ocolurile Bucureștilor, până m'a aflat și m'a dus la el. N'am cuvinte destule, să descriu cu câtă prevenire și cu câtă inimă deschisă am fost primit în casa ospitală a dlui Maiorescu. Nu numai că în fiecare zi eram oaspele meu, imi propunea chiar să și locuiesc în casa lui, ceea ce înse n'am putut primi. Numai os-

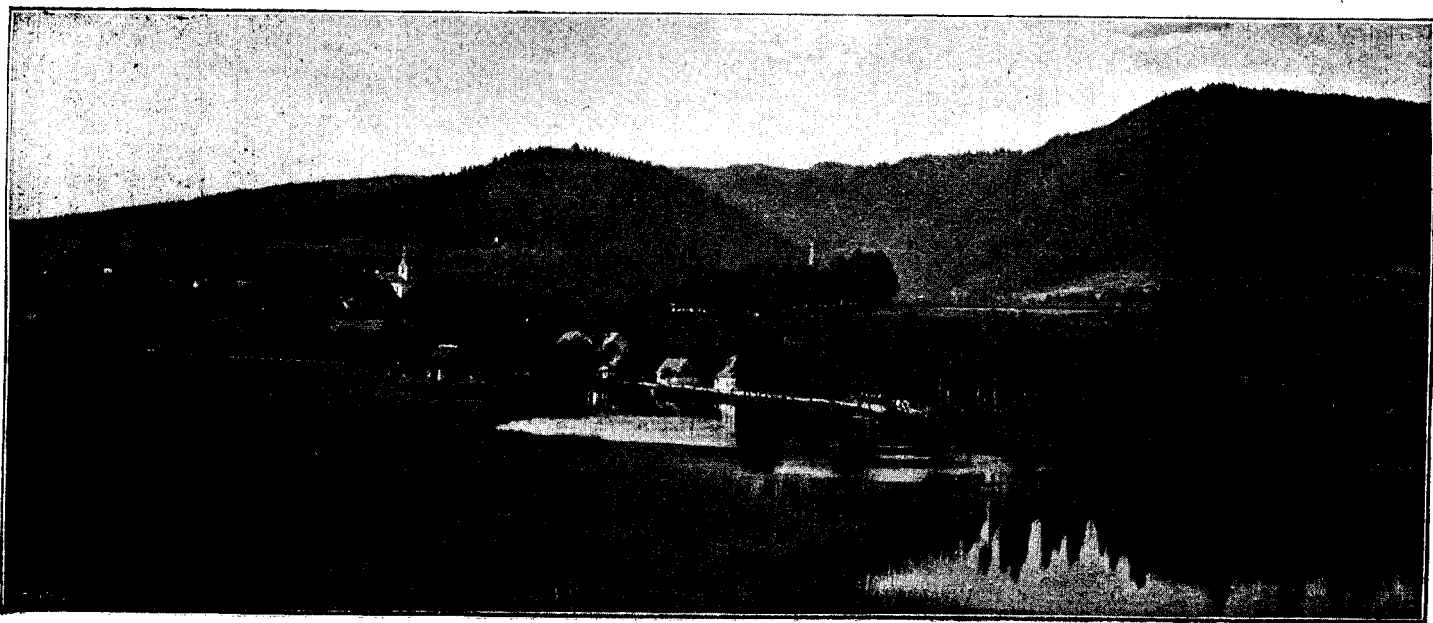

Casa în care s'a născut dr. Jarnik.

pitalității aceste nemărginite aveam să mulțumesc c'am putut petrece mai mult de două luni la București, de unde altfel lipsa mijloacelor peste puțin m'ar fi fost gonit. N'aveam alte mijloace decât leafa mea de profesor, din care trebuia să trinet o parte familiei mele remase în Boemia; căci uitasem să spun, că în toamna 1876, imediat după întoarcerea din cea dintâiu călătorie a mea printre Români, m'am căpătuț însuându-me.

(Finea va urmă.)

DR. IOAN URBAN JARNIK.

Potštyn (Rottenstein) în Boemia.

Veronei.

*La rîul ce murmură 'n vale,
Umbrît de păduri de stejar,
Adesea m'am dus singuratec
Cu inima plină de-amar;*

*Și-am plâns pe cărarea pădurii —
M'am plâns la pustiu și la crâng,
Că nu știu ce simt și me doare,
Și pier pe picioare, me stîng...*

*Și nu știu a-mi spune durerea
Și nu știu de ce me petrec;
Trec zilele 'n rînd și cu ele
Tot ceasul îmi pare mai sîc.*

*Speranța, fecioara la care
Cu-atîta iubire-am privit,
Pe clipă ce trece me 'nșală,
Norocul de mull m'a ferit;*

*Iar dulcele vise de-odată
Ați toate-mi apar uricîos, —
Și noaptea cînd sîngur me tînguî,
Fioru-mi strebate la os.*

*Să-mi spună pîrlul ce cântă
Umbrît de păduri de stejar,
Și vîntul ce leagănă codri:
Or doară mi-e soartea amar?*

*Să-mi spună fecioarele apei
O șoaptă de leac, un cuvînt,
Și-'n schimb le dau tristul meu suflet
— Dar dec-mi putere să cânt!*

*Să-mi cânt norocul vieții
Cu toată dulceața ce-l simt;
Să-mi smulg idealul din ceață
Că el mi-e 'n lume mai sfînt!*

*Ah... scump-idealul din care
Atît am cercat să te cern
Iub'to, remasă de-apururi
Dorința și gîndu-mi etern!*

PETRU CONDA.

Înainte de cununie:

— Dacă me vei luă pe mine, Elizo, nu vei călca
decât pe trandafiri, și ca un trandafir îți va fi viața!

După cununie:

— Veți, Petrică, diceai că nu o să cale decât pe
trandafiri, dar acum vîd că-mi petrec nopțile cîrbind
la ciorapi!

— De, dragă, trandafirii au spini și ca să nu te
înțepi în ei, trebuie să ai ciorapi... bine cîrpiți.

Soțul. — Dragă nevestă, ești un mărgăritar, un
diamant...

Soția. — Dragă bărbățele, știi că diamantele se
încrustează în aur.

Andrei Mureșianu.

(Fine.)

Ca poet, unii dic, că este mare, genial și ne mai
ajuns; alții, că n'are talent pentru aceasta. Ca con-
trari ai talentului, simțului poetic și gustului estetic
al lui Mureșianu, amintesc pe Tit Maiorescu, pe G. B.
Duică și pe I. Laurențiu. Iar ca apărători ai lui, pe
Aron Densușan și Valer Branișce.

I. Laurențiu îi detrage lui Mureșianu ori ce va-
loare absolută de poet. Vorbind în „Vatra“ (an. I. pag.
116.) despre Mureșianu, îi contestează meritele artis-
tice, dicînd, că meritele sale sînt politice și nu artis-
tice. Spune mai departe pe șablonul lui Maiorescu,
cum în Mureșianu nu este varietate de idei și cum el
nu știe manua limba, neputîndu-se emancipa de
sub influința provincialismelor din Ardeal.¹

Și toate acestea el le află foarte naturale prin
influența limbei și culturii nemțești, și mai puțin a
acelor ungurești. De aici el deduce și modul de gîn-
dire al ardelenilor în genere, cari sînt mai tardivi,
dar în în schimb mai tenaci, va să dică ardelenii sînt
de o fire mai mult prosaică, decât artistică, chiar în-
tors ca la cei din România. De aici vine și lipsa de
idei și sentimentele variate la Mureșianu.

La aceasta eu voi răspunde cu Aron Densușan:
„Este adevărat, că Mureșan nu posedă o mare varie-
tate de idei; să nu se pierdă înse din vedere, că sub-
iectele lui încă nu sînt variate; sînt patria, libertatea,
unirea și virtutea. În giurul acestora se învîrtesc poe-
siile lui cele mai bune.“¹ Apoi mai adaugă, că Mure-
șianu a fost într'adevăr un mare talent poetic, numai
cât acest talent nu s'a putut desvoltă în voia și în
mersul lui firesc. Poetul este legat prin împregiurări
atît înainte, cât și după 1848 și așă el nu și-a putut
exprimă dorințele și sentimentele sale, așă precum el
le avea. El eră în oficiu străin, de stat, și nu putea
ca prin poesiile sale să atragă asupra-și mânia supe-
riorilor sei. Și așă, în urma „Răsunetului“ din 1848,
încă îl destituesc din postul seu de profesor și ajunge
aproape în prinsoare, dacă la îndemnul lui Barișiu nu
fuge și el cu acesta la Ploești. Iar el trebuie să se sus-
țină dimpreună cu familia. Că de multe ori își apăsă
sentimentele sale nașionale, apare din coloritul cel în-
năbușit al celor mai multe poesii, din cari numai prin
alegorie poți șci ce a voit să dică. Ba și atunci încă
se fereșce de a irită organele superioare asupra sa, și
numai unele poesii publicate le subșcrie, de celea mai
multe ori înse sau numai câteva litere (A. M.; a. m.,
... nu), sau se ascunde sub pseudonimul: „un ro-
mân“, „Albior“, sau „Eremnitul din Carpați“. Deci nu
s'a putut desvoltă din cauza împregiurărilor triste și
nefavorabile, dar este incontestabil talentul seu poetic
și așă putem dice contra lui Laurențiu, că Andreiu
Mureșianu este unul dintre cei mai eselenți poeți ro-
mâni, la care aflăm poesii de amor, poesii patriotice,
satirice, filosofice și narrative sau povești. Ca poet el
nu e dulce, ca Alexandri și energie și infocat, ca și
Boliutleanu, și ca atare Mureșianu nu se distinge prin
poesiile de amor, nici prin cele narrative, ci prin oda
nașională. Mai mare ni se arată Mureșianu în odă. „El
este adevăratul ei creator în literatura română — dice

¹ „Cercetări literare“ vol. I. pag. 14¹.

² „Cercetări literare“ vol. I pag. 139.

Densuşan — şi nime n'a mai produs până acum ceva ce s'ar pute asemăna cu odele lui Mureşianu.¹

El nu este poetul unei provincii, ci el este poetul tuturor Românilor din patru unghiuri. „Nimic însemnat nu se petrece undeva la Români — dice Densuşan — ce să nu pună în vibrare cordele lirei sale. El este prin escelinţă poetul aspiraţiunilor, al idealului tuturor Românilor. — Mureşianu a ştiut prin puterea sufletului seu, să cristalizeze idei şi dorinţe, cari până aşi rătăceau în conştiinţă în sentimentul nostru fără să-şi poată afla organul chemat să le exprime, să le consacre prin farmecul şi puterea imaginaţiunei; el a deschis rostul şi a vorbit din inimă tuturor Românilor şi din toate unghiurile, căci inima lui nu eră închisă între dealurile unui ţinut şi noi toţi am început a cânta şi a ne înălţa inimile cu el. Aici zace puterea lui, prin aceasta s'a impus el publicului. El şcie să împletească cu deosebită maiestrie faptele mari ale trecutului printre aspiraţiunile viitorului şi tocmai aceasta dă poeziilor sale un deosebit farmec şi gravitate.²

Spirit sublim a fost el, care a însuflat viaţă şi curagiu naţiunei sale amorţite sub jugul sclăviei îndelungate. Treaptă a fost munca sa, pe care contimporanii să se poată urcă mai sus, iar următorii mai fericiţi să poată ajunge la culmea dorită. Numai să nu uităm învăţăturile de aur ale marelui nostru poet; numai în inimile noastre să nu se stingă focul ideilor şi farmecul lirei sale. Pe Mureşianu trebuie să-l serbătorim, ca pe principele poezilor români de dincoace de Carpaţi. Dacă el trăia între împregiurări mai favorite, atunci se putea rădică şi mai tare. Dar şi aşă Mureşianu eră în Ardeal — ca să me folosese de cuvintele lui Laurenţiu — ceea ce eră Asachi în Moldova şi Eliade în Muntenia: redesteptătorul limbei româneşti, părintele literaturii române şi profetul idealului popoului nostru.³ — „Bardul nostru naţional eră mai mult, ca un poet escelent, — dice nimerit şi caracteristic Iosif Vulcan, — el a fost geniul naţiunei, care prin cântările sale celea dulci şi armonioase, a deschis inimile, a luminat spiritele Românilor, ca să simţă şi să vadă, că au un viitor strălucit, — a arătat calea sigură şi dreaptă cătră fericirea şi mărirea naţională ... „uniţi-ve în cuget, uniţi-ve în simţiri!“⁴

IOAN RAŢIU.

Schiţe din Italia.

Neapol.

(Urmare şi fine)

Gin 10 minute am ajuns la staţiunea de asupra funicularului. Aici eram în imperiul lui Pluto, unde nu numai că simţiam fumul Vezuului cu miros înăduşitor de pucioasă, ci şi începea a ne năpădi. Mai aveam să facem pedestru o cale de 15 minute; care are parale multe o poate face şi în cărca cutărui italian sdraven ori pe un fel de targă purtată de doi oameni, cari totdeauna stau călătorilor la dispoziţie. Noi eram 10 ênşi, şi numai unul s'a lăsat să fie dus pe pat purtăreţ. Un Doamne ajută! şi am plecat prin praful de lavă în regiunea plutonică, unde plantă nu incolţeşce, seure nu toncăneşce dar

nici pasere nu rătăceşce, numai picioarele ţi se confundă în materia plină de pucioasă aşă, că de abiă te poţi trage. Din toate părţile vezi mici crepături prin cari iese fum şi materie ferbinte fusibilă plină de sulfure. A păşi ţi-e teamă, pentru că ori unde păşeşti, toate dau un resunet de pocnitură, toate sânt numai crustă ce se sfarmă; şi se pare că auţi ceva sunet de golăciune, care vine din lăuntru muntelui şi oarecum eşti convins, că în ori care moment locul pe care te afli, uşor şi se poate prefice în cimetieriu.

Cu incelel sântem aproape de crater, de unde lava curge în forma unui şarpe de foc, aici ai uitat de toate greutăţile drumului, te-ai apropiat şi nu te poţi pentru că fumul te înecă, căldura te topeşce. Unii dintre noi au stat îndepărtare cam de 20 paşi, trei ênşi ne-am apropiat şi ne-am uitat înlocmai cum te uiţi într'o fântână, şi ce am vedut aici? — am vedut că într'o deschidătură ce seamăna unei căldări uriaşe, largă cam de 30 metri în diametru, sau precum dic italianii, în culină diabolică (cucina di diavolo) ferbe, ori mai bine dis clocoteşce ceva, şi clocotind isbucneşce cu un sunet teribil, cu o vijeitură asurđitoare, şi isbucnind aruncă în aer un colos de fum sulfuric plin de felurite materii, despre cari se dice că toate la olaltă formează materia ce se numeşce lavă.

Am stat aci la uşa iadului abiă câteva minute; aş fi stat şi mai mult, dar mi se părea că aud pe oare cine dicend: oamenii muritori n'au ce căută aici, nu li s'a dat ca să scruteze atât de aproape secretele naturii. Cine a avut ocaziune să fie surprins pe cutare vîrf de munte de o vijelie foarte straşnică de aceea care e produsă de nori încărcaţi de electricitate şi care rēstoarnă stejarii seculari din rădăcină, numai acela îşi poate în câţva formă idee despre cele ce incontinuu se petrece aici în vîrfu Vezuului.

Pot să dic, că stănd pe marginea craterului Vezuului, aveam înaintea mea iadul şi când priviam îndērētru, îmi stătea înainte Neapolul, un tablou din raiu. Adeca aici iadul şi raiul sânt foarte aproape de olaltă.

Expediţia în jos a mers mai uşor, când dând unul altuia mână de ajutor, numai decăt am sosit la staţiunea funiculară, de aici şi mai curēnd la otel. Când am plecat de la otel eră pe la apusul soarelui, panorama ce ne sta înaintea dinspre Neapol eră mai maiestrasă şi mai încântătoare ca ceea ce o priviam când am urcat; pentru că acum vedeam cum soarele imbrăcat în purpură dispere îndărētul insulelor, pentru ca să se aşede în aşternutul moale al mării, pe care atât de splendid o imbrăcă în aur. Vedeam mai apoi luna cum se innălţa de după spatele munţilor Apennini cu faţa ei palidă şi interesantă, ca să-şi ocupe tronul ce-o aşteptă pe bolta cerească, de unde apoi tot mai mult să infrumseşce şi indulcească noaptea liniştită. Vedeam cum rēnd pe rēnd apăreau pe bolta cerului miliardele de stele, cari toate şi se păreau a vesti muritorilor, că mare şi puternic e Creatoriul naturii.

În fine, la 10 ore seara, am sosit la Neapol, de unde încă odată am privit cătră Vezuv, care şi atunci clocotia şi aruncă în aer foc şi pară, ceea ce mai ales în timp de noapte admirabil de interesant şi frumos se vede; clocoteşce şi aruncă şi astăzi, va face aceasta — o şcie bunul Dđeu până când; facă, dar rămână acolo acasă şi nu trimită soli de lavă mai mult pe capul bieşilor oameni din giurul seu.

T. BULC.

¹ Op cit. vol. I. pag. 139.

² Op citat pag. 140—141.

³ „Vatra“ vol. I pag. 117.

⁴ „Panteonul român“ pag. 12.

SALON.

Oglinda...

Nu de mult încă atât de frumoasă, atât de încântătoare, admirată și desmerdată de toți.

Cel puțin așa credea ea, căci de! fetele au fantasmă bogată.

Și acum?

Se simțea veselă, fericită, că după o boală crudă a scăpat din gura morții.

Ah! ce plăcere a gustat iarăși din cupa de aur a vieții! Nectarul ei fermecător te îmbată și-ți deschide raiul fericirii.

Și nu făcea economii cu beutura aceasta delicioasă. Ridea, cânta și făcea haz.

Nici nu visă, că cu toate că ș-a redobândit sănătatea, ce perdere cumplită are.

De ș-ar fi vădit fața!

Destin ruinător, ce ai făcut? Cum ai culcat să fii atât de resbunător?

Crud ai fost, foarte crud.

Jalus ai fost, foarte jalus.

I-ai invidiat fericirea.

Prea ai dragostit o ființă pământeană! Prea ai încărcat-o cu toate darurile tale. Și în cele din urmă, prea fără milă ai despoiat-o de farmecul cel mai scump ce-a avut.

Crud ai fost, crud!

— De ce nu-mi dați o oglindă, să me văd!

Nicăiri nici o oglindă.

— Dați-mi o oglindă, să-mi văd fața, ochii, părul și tot ce-am avut frumos.

Și toți pornesc în câte părți să caute o oglindă; inse în cele din urmă se rentore, că năgăsese nici una. Nici una!

Reconvalescenta se miră grozav, căci mai de mult în odaia ei erau mai multe oglinzi. Unde au dispărut? Poate, le-au ascuns, să nu se poată vedea. Inse pentru ce?

Și întrebarea aceasta i stârni un fulger de durere. De sigur ș-a pierdut frumusețea, a devenit urită și cei din giurul ei nu vreau să aștepte și ea schimbarea aceasta.

Da, da. Așa trebuie să fie. Acuma pricepea, că toți cei ce o felicitau de vindecare, făceau aceasta cu un fel de compătimire ascunsă.

Desperată, ea scoasă din minți, usă de primul moment al singureității și începuse a scotoci pretotindeni, până ce găsi un obiect scilicios.

Îl ridică repede, privi în el și scoase un țipet înfiorător...

— Urită! urită!

Și vorba aceasta îi stinse tot visul și-i prăbuși toată fericirea.

Urită, cine are s'o iubească? Urită, de ce să trăiască?

Apucă convulsiv obiectul și ținându-l spre inimă, bolborosi:

— Scumpa mea oglindă, îți mulțumesc ție că mi-ai spus adevărul.

Și la moment s'auzi o detunătură. Cei din casă alergeră în odaie și găsiră biata fată inundată de sânge.

De giaba o întrebare ce-a făcut, ea nu răspunde, nu mai putea vorbi, numai pieptul i se sbătea înfricoșat.

O ridicară în pat și numai decât trimiseră după medici.

Aceia vinură. Dar toate încercările de a-i deștepta viața, remaseră zadarnice.

Eră moartă.

Fața ei odinioară frumoasă, dar acuma stricată de vârsat, par că se luminează încă odată; trăsăturile-i regulate îi deteră o înfățișare clasică; buzele-i oflitate par că surideau și ochii-i stinși de durere priviau cu mulțumire, ca cele din urmă raze ale soarelui ce apune după o zi senină.

Mănile-i osoase strîngeau încleștate obiectul scilicios, în care își văzuse fața.

Obiectul scilicios ce ținea în mână, eră un revolver.

VIOARA DIN BIHOR.

Apel literar.

Am început a scrie un op intitulat „Serbătorile la Români“, care va constă din mai multe volume.

Vol. I. intitulat „Cărnilegile“ e deja sub tipariu, iar vol. II. intitulat „Paresimile“, e în lucrare.

De oare ce inse multe datine și credințe, cari au să intre în vol. II. nu-mi sînt destul de bine cunoscute, de aceea me adresez prin șirele de față către P. T. doamne și domni, cari vin mai adeseori în atingere cu poporul, și mai ales către cei din Transilvania, Banat și Ungaria, cu rugămîntea ca să binevoiască a-mi răspunde la următoarele întrebări:

1. Ce sînt *vracii* sau *valașii*, cari cad totdeauna în joia din săptămîna albă? Nu sînt aceștia cumva vre un fel de insecte? Și dacă-s insecte, cum arată și ce cred Românii despre dînsesele?

2. Ce fel de insecte sînt *Forfecarii* și *Burghiașii*? Cari sînt legendele lor și ce fel de datine și credințe au Românii despre dînsii?

3. Ce fel de gândac sau insect e *Dragobetele*? Când și cum îl folosesc descântătoarele la farmecele lor de dragoste?

4. Cum arată *legănușul* (țuțulusul, scrînciobul) și *vîrtejul*, în cari se dau oamenii și cu deosebire tineretul în prima luni a Paresimilor (Postul mare)? Ce fel de datine și credințe sînt împreunate cu aceste două obiecte?

5. Când și cum se face *Dragobetele de dragoste*? Care și sau serbătoare se numește *Dragobete*?

6. Care e descîntecul pentru cei vătomași de *Sân-Toaderi* sau *Caii lui Sân-Toader*?

7. Ce se înțelege sub „*Nunta urzicelor*“, când se începe aceasta și când înceată?

8. De ce se numește *Lunia* cea dintîiu din Paresimi sau Postul mare *Lunia păstorilor*? Ce datine și credințe există în privința aceasta?

9. Cum se face la 1 martie *apa de dragoste*?

Ce fel de datine și credințe mai există la 1 martie? În fine:

10. Ce cred și istorisesc Români despre *Martolea* sau *Martî sara*? Care e serbătorea ei?

P. T. doamne și domni, cari vor binevoi a-mi răspunde la aceste 10 întrebări, rog să-mi trimită răspunsurile dsale cel mult până la 1 septembrie a. c.

Totodată rog ca domnii, cari cunosc bine insectele amintite mai sus, să-mi trimită într'o cutiuță mică și câte un exemplar din aceste insecte ca, spre cunoașterea tuturor, să le pot defini latinește și germanește.

Doamnele și domnii, cari îmi vor răspunde la aceste întrebări, vor primi din parte-mi drept recunoștință și mulțumită câte un exemplar din opul meu „Tradiții poporane române din Bucovina“.¹

S. FL. MARIAN.
prof. la gimn. din Suceava
(Bucovița.)

Ilustrațiunile noastre.

În numărul acesta, afară de portretul dlui dr. Ioan Urban Jarnik, publicăm două ilustrațiuni.

Una represintă orașul Potștyn (Rottenstein) în Boemia, care a devenit în cei 20 ani din urmă un loc plăcut pentru a sta vara acolo. Situația e foarte romantică, se pot face plimbări multe și variate atât pe munți, cât și pe șes; păduri de brad, un riu cu apă curată și recoroitare, la care anul trecut s'a făcut și o școală de înotat, iar în anul acesta se face o baie caldă. Acestea se îndeplinesc de către societatea de înfrumusețare, fondată de dl dr. Jarnik, președintele acelei societăți din început. Locul se potrivește de minune pentru cei ce au petrecut câteva săptămâni la vr'o baie, să mai facă și o cură posterioară.

Acolo vor găsi totdeauna și pe filo-românul dr. Jarnik, căci petrece vara în acel orașel, care totodată este și locul seu de naștere.

Cealaltă ilustrațiune înfățișează o casă din orașelul numit, în care s'a născut dl dr. Jarnik.

LITERATURĂ.

Șcrii literare. *Scrierile lui Eraclie Porumbescu*, tatăl regretatului componist Ciprian Porumbescu, au apărut într'un volum la Cernăuți, publicate de profesorul Leonida Bodnarescu. — *Cartea Psalmilor*, traducere și tâlcuire după textul mazoretic, de Isidor cav. de Onciul, redactată după moartea traducătorului de profesorul dr. Emilian Voiușchi, a apărut la Cernăuți. — *Di Cristu S. Negoescu* a publicat la București un „Studiu asupra fabulei“ cu o culegere de fabule române. — *Di Ion Iliescu*, oficer pensionat în România, a scos de sub tipar la București o broșură intitulată: „Revoluțiunea română“ și un tablou represintănd luptele Românilor cu Turcii, în București, la 1848 în dealul Spirei. — *Di Jules Brun* a fost invitat să ia parte peste câteva săptămâni la congresul general al felibrilor francezi spre a pronunța elogiul lui Vasile Alexandri.

¹ Toate țiarele române sunt rugate ca să publice apelul acesta.

Academia Română a ținut vineri la 29 iunie (1 iulie) ședință publică. Cu asta ocaziune s'au făcu următoarele comunicări: dl Gr. G. Tocilescu, Topografia antică a Dobrogei de la Măcin până la Silistra - dl dr. V. Babeș, Mijloacele de apărare a organismului; în contra unor infecțiuni.

Cuvântări bisericicești. S'au publicat și la noi câteva colecțiuni de cuvântări bisericicești, necesitatea lor inse se simte pretotindeni. Anunțăm dară cu plăcere, că de curând a apărut în Oradea-mare un nou volum care cuprinde: „Cuvântări bisericicești“ de Masilion, episcop de Clermont și membru al Academiei franceze, traduse din originalul francez de dl Ioan Genț, preot gr. c. în Haieu, diecesa Orăđii-mari, asesor consistorial și membru al exactoratului diecesan. Tomul I, cu portretul autorului. Recomandăm acest volum atențiunii preoților, căci este bine tradus românește și se vor pute servi de el în usul de toate țiile. Prețul unui exemplar 2 fl. 50 cr. sau 6 lei 50 bani. Se poate comandă de la traducătorul în Haieu (Hájó p. u. Pecze-Szöllös via Oradea-mare Nagyvárad;) iar pentru România se află în deposit general la librăria Socec et Comp.

Istoria artelor frumoase. Se află sub presă și va apăre în curând la București: „Istoria Artelor frumoase“ (Arhitectura. — Sculptura. — Musica; din toate timpurile și din toate țările, inclusiv România) de N. E. Idieru, directorul școalei comerciale de gradul I din București. Lucrării i s'a dat forma didactică, inse s'a întocmit modul ca astă formă să presinte cetitorilor toate avantajele, nu inse și inconveniente inerente și astfel să poată servi cu folos nu numai tinerimei studioase, ci și oamenilor de lume, magistraților, militarilor, artiștilor, preoților, etc., etc. Ea va formă un volum, format octav și nu va costă decât 6 lei.

Tesă pentru licență. Dl Alexandru Ciura, licențiat în drept, actual adj. de judecător de pace în Calafat, a scos de sub tipar tesa sa pentru licență susținută în 27 februarie v. c. la facultatea de drept din București. Tesa este intitulată: „Proprietatea din punctul de vedere al dreptului civil și constituțional“ și e dedicată de autor iubitelui seu tată. (Dl A. Ciurea, farmacist în Caracal) „în semn de recunoștință și iubire pentru nenumăratele sacrificii“.

Biografia lui Șaguna. A apărut în edițiunea tipografiei diecesane din Caransebeș: „Biografia arhiepiscopului și mitropolitului Andreiu baron de Șaguna“ ediție populară, prețul 10 cr.

MUSICĂ.

Șcrii musicale *Dna Carlotta Leria* a luat parte mercuri la festivitatea musicală dată la castelul Peleş în onoarea părechei princiare bulgare. — *Dna Dochia Avineanu*, o româncă din România, debutează cu mult succes la opera din Milano.

O nouă cântăreață română. Dna Dochia Avineanu, soția dlui avocat Avineanu din România, studiază cantul la Milano, sub conducerea maestrului Antonio Falyari. În curând tinera artistă se va întoarce în țară, unde va cântă în o serie de opere.

Noutăți musioale. Au apărut la București și se pot comandă prin ori care magazin de musică, următoarele piese nou: „Romanța sărutării“, romanță-preludiu, cuvinte de N. Rădulescu-Niger“; „Lacrimi“

și „Cântă doică“, romane, cuvinte de R. D. Rosetti; musică, la câte trele, pentru cânt și pian, de Oscar Spirescu; „Gavotte“, de Joseph Gasser; „Plâns și jale, bun rămas“ ! romanță pentru voce și pian, pe cuvinte de I. Jianu, de I. R. Simionescu; „Freamătul Zăvoiu-lui“. horă pentru voce și pian, pe cuvinte de N. Burlănescu-Alin, de Eugène Kompanski (E. K. Niedola); „Dorina și Leandru“, gavottă pentru cânt și pian, de A. Kratochvil sen., cuvinte de sub-locot. G. C. Lipan.

TEATRU.

Piese teatrale noue. Dl. Th. D. Speranță a prezentat direcțiunii Teatrului Național din București două piese cu subiecte țărănești; una e o dramă în 3 acte, intitulată „Gheorghe“, cealaltă o comedie asemenea în trei acte: „Pentru onoare“. — Dl. *Burlănescu-Alin*, tinerul nostru colaborator din București, care astăzi iarnă a avut un frumos succes cu piesa sa „Două cumetre“ serie o nouă piesă, în versuri țărănești, pe care asemenea o va prezenta direcțiunii Teatrului Național din București.

Teatrul Național din București. Cetim în revista: „Literatură și artă română“ din București: „Activitatea ce se desfășură la Teatrul Național ne dă drept a prevedea că stagiunea viitoare va fi întru toate mai rodnică pentru public și pentru artiști. În adevăr, pe de o parte se iau măsuri administrative riguroase, menite a asigura mersul constant către progres al diferitelor servicii, iar pe de alta se adoptă dispozițiunile și inovațiunile cele mai nemerite, din teatrele mari străine, pentru a ridica și a îmbunătăți condițiunile artistice ale primei noastre scene. Repertoriul, cu scrupulozitate cercetat și curățit de toate uscăturile și așchiile, ce cu timpul și cu îngăduirea se introduseseră printre lucrările alese din care se compune, va fi de acum înainte supus la două mari operațiuni înainte de-a-l prezenta publicului: 1, Toate traduceriile vor fi revizuite din punctul de vedere al limbei și al corectei traduceri de o comisiune ad hoc, compusă de membri ai comitetului și de autori sau traducători distinși; 2, Lucrările originale nu vor fi permise decât dacă vor întruni condițiuni meritorii de stil, de limbă, de compozițiune și de interes dramatic, și cele permise vor fi puse în scenă cu o deosebită îngrijire atât ca studiu cât și ca montare. Rolurile principale vor fi totdeauna distribuite în dublu, pentru a asigura continuitatea reprezentărilor și a da ocaziune tinerilor artiști să-și desvleue talentul. Repetițiunile pregătitoare se vor face în prezența directorului general și a membrilor comitetului, care vor putea astfel să controleze și să îmbunătățească jocul artiștilor și să prefacă ceea ce ar fi puțin estetic, sau ar fi izbitor adevărului și corecțiunii în înfățișarea plastică a lucrărilor dramatice. Îmbrăcămintea, mobilierul și decorurile vor fi, cât mai cu putință, apropiate timpului, locului și împrejurărilor în care se desfășură acțiunea dramatică, ferindu-ne pe viitor, de supărătoarele anachronisme, ce furnicau în privirea unor sau altora pe scena Teatrului Național. Orchestra va fi organizată și inzestrată astfel ca să fie cu adevărat o atracțiune și o plăcere mai mult oferită publicului în serile de reprezentațiuni. Repertoriul ei va fi considerabil îmbogățit și bucățile ce se vor executa vor fi afișate odată cu piesele, așa ca să cuprindă o bucată clasică, o bucată de operă, o bucată de danț și o bucată națională, în fiecare seară.

Vestiarul, ușile de comunicație, eșirile și bufetele vor fi prefăcute după cerințele moderne, așa ca publicul să nu mai sufere nici de incetineala și incercătura distribuirii vestmintelor la eșire, nici de inghesuiala și graba lumii la plecare, ori la circulațiune, nici — ce e mai principal — să aspire mirosul supărător al fumului de tutun, care din intrarea principală se răspândia până acum, cu atâta înlesnire, prin culuare și în sala de spectacol. Repetițiunile au început de 20 de zile și se vor continua până la 10 iulie, când încep vacanțele trupei. La 10 august ele se vor relua pentru a urma neîntrerupt până la deschiderea stagiunii la 28 septembrie. Până acum s'au pus în repetiție două drame: „Vornicul Bucioc“ (V. A. Urechia) și „Luisa Müller“ (Schiller) și două comedii: „Căsătoria lui Figaro“ (Beaumarchais) și „Avarul“ (Molière). „Luisa Müller e deseversit știută, iar „Căsătoria lui Figaro“ va fi gata zilele acestea.

Teatrul nou la Galați. De curând s'a făcut la Galați ceremonia așezării pietrei temeliiare la noul teatru ce-l construiește dl. Aristide Papadopol. Erau față dl. prefect și dl. primar al orașului, membrii Curții de apel împreună cu președintele, dl. procuror general Raicovicianu și mai mulți cetățeni fruntași.

PICTURĂ.

Un nou tablou al pictorului Bran. Pictorul Nicolae Bran, originar din Sălagiu, care a făcut studii prin Italia și la Paris, iar acum are atelier în România, la Târgu-Jiu, a prezentat dlui Haret, ministru al instrucțiunii publice din România, o prea frumoasă schiță din viața lui Tudor Vladimirescu. Ministrul a însărcinat pe talentatul pictor să facă un tablou pentru pinacoteca din capitală.

Defilarea armatei la Cotroceni. Pictorul Tadeu Adjukievitz, care s'a așezat definitiv la București, a expus tabloul său „Defilarea armatei române la Cotroceni“ la Ateneul Român din București.

Un pictor român la Paris. Distinsul pictor român dl. M. Simonide a expus la Salonul de anul acesta din Paris un plafond intitulat „La Danse“. Juriul l-a propus pentru o medalie. Dsa având înse numai 11 voturi pentru, pe când după regulamentul trebuiau 14, nu a obținut medalia și cum, tot după regulamentul, odată ce ai fost propus pentru medalie, nu ți se poate acorda o distincțiune inferioară, nu a primit nici mențiunea onorabilă. Tabloul dlui Simonide va fi în curând expus în București.

Un pictor român la München. Pictorul Ioan Marinescu, care se află la München, i s'a primit la expoziția anuală care se face la Glas-Palast de acolo, două copii, una după Rembrandt și alta după Andrea del Sarto. Se crede, că tinerul pictor român va obține un succes frumos.

Horia la Paris. Talentatul pictor George Popovici se află acum la Iași, unde lucrează la un uriaș tablou istoric-național, reprezentând execuția lui Horia în Alba-Iulia. Tabloul va fi trimis la expoziția universală din Paris în 1900.

SCULPTURĂ.

Monumentul generalului Florescu. De curând s'a făcut la București cu o solemnitate deosebită desvli-

rea monumentului generalului Em. Florescu, așezat în grădina episcopiei. După cum se știe, acest monument este ridicat din inițiativa ofițerilor garnizoanei corpului II de armată. Un public imens a asistat la această solemnitate. Au defilat înaintea monumentului școalele militare, câte o companie din regimentele de infanterie nr. 21 și nr. 6, una din regimentul de geniu, câte un escadron din regimentele de artilerie, din roșiori, trenari și din jandarmii călări. Monumentul se compune dintr'un tun așezat cu chiulara pe o piramidă de giulele. La gura tunului este un vultur cu o ramură de laur în gură, iar la mijlocul tunului este fixat un medalion de bronz cu chipul generalului Florescu în relief. Monumentul este așezat pe un soclu de marmoră neagră.

Monumentul pentru reanexarea Dobrogei. Distinsul sculptor G. Vasilescu a sosit în România din Veneția unde, după cum se știe, își are atelierul seu. Cu două zile înainte sosise monumentul comemorativ al reanexării Dobrogei la patria mamă, executat la Veneția, și care va fi așezat pe colnicul Hora din Tulcea. Lucrările în acest scop au și început. Monumentul, în forma unui obelisc, e impunător și are 22 metri înălțime. Basa monumentului, de 225 metri pătrați, va fi zidită în granit de Tulcea. Partea de jos, care cuprinde și două trepte, va fi în granit de Baveno (Italia); pe dânsa se va ridica pedestalul pe care se va rădămi obeliscul, având pe de o parte un dorobanț turnat în bronz, dorobanțul regelui Carol I, și pe de altă parte un vultur tot în bronz, vulturul lui Mircea-Vodă. Între aceste două statui, în față, se citește inscripția următoare: „Carol I Domn și Rege al României“. Un loc s'a rezervat pe cealaltă parte pentru o altă inscripție. Pe obelisc se ved săpate de o parte stema țerei și pe cealaltă stema lui Mircea-Vodă. Monumentul a fost foarte admirat la Veneția și face onoare autorului monumentului de la Ploiești.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Șcirii bisericești și școlare. *Părintele canonic dr. Augustin Lauran* ș-a dat dimisiunea din postul de rector al seminarului gr. c. de băeți din Oradea-mare. — *Un seminar central în București* se va constitui în curând după planurile arhitectului Băicoian; localul va costa opt sute de mii de lei și clădirea va începe în august. — *La Beiuș* se va înființa un internat gr. or. românesc pentru studenții de la gimnasiul de acolo.

Concursul în Oradea-mare. În săptămâna trecută s'a ținut în Oradea-mare concursul pentru primirea în teologie și în internatele diecesane greco-catolice. La teologie au fost 13 locuri vacante și s'au prezentat numai 5 concurenți, cari au fost toți primiți. În seminarul de băeți din Oradea-mare, pentru cele 24 vacanțe s'au prezentat 50 de concurenți; s'au primit 24 și mai mulți supranumerari. La internatul de băeți din Beiuș, pentru cele 5 locuri vacante au concurs 85; afară de cei 5, s'au mai primit, ca supranumerari, 22.

Școală de fete a Asociațiunii. Primim la redacție a XX a Programă a școalei civile de fete cu internat și drept de publicitate a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ pe an. școl. 1897/8, publicată de dr. Vasile Bologa, director. Cuprinsul: Rolul mamei în familie, de Maria Cioban; 2, Șcirii școlare, de director, dintre cari reproducem

următoarele date: Director al școalei și al internatului e dr. V. Bologa, învățători: Eugenia Moga n. Trif; Ioan Popovici, Eugenia Ionescu, Maria Cioban. Cateheți: Nic. Togan (gr. cat.) și dr. Petru Span (gr. or.) Instructori: G. Dima (musica vocală), Iulius Schaeffer (musica instrumentală); Sabina Brote (musica instrumentală); Selma Mochesch (musica instrumentală) și Elena Petrașcu (limba franceză). — La internat: directoare Elena Petrașcu; medic de casă dr. I. Beu, ajutoare: o guvernantă și o bonă. Eleve înmatriculate au fost: în cl. I 16, în cl. II 23, cl. III 21, cl. IV 20, în cursul suplimentar 9. Cu totul 81. În internat au fost 57 eleve. După locul nașterii, 7 dintre eleve au fost din România, iar celelalte din diferite părți ale Ardealului, Banatului și Țerei Ungurești. Din Bucovina n'a fost anul acesta nici o elevă. Pentru primire în școala civilă se cere atestat despre absolvirea claselor elementare (primare), în lipsa unui astfel de atestat primirea se face pe baza unui examen de primire. Didactrul e fixat cu 2 fl. pe lună. Elevele cursului suplimentar asemenea au să plătească didactru de 2 fl. pe lună. Pentru primirea în internat se plătește 200 fl. pe an, plățiți înainte în 2 sau cel mult în 4 rate. În această sumă nu sunt socotite înse speșele pentru îmbrăcăminte, cărți și instrucțiunea în musica instrumentală și în limba franceză, cari speșe părinții au a le suportă separat.

Catedra de limba română din Budapesta. Am scris și noi după gazetele maghiare, că dl Ioan Ciocan a fost numit profesor de limba și literatura română la universitatea din Budapesta. Acum, un corespondent din Brașov al ziarului „Drapelul“ din București scrie, că numirea aceasta încă nu s'a făcut. Ce-i dreptul, spriginitorul dlui Ciocan este însuși prim-ministrul Bánly, care — se știe — a fost comite suprem și în districtul Bistrița-Năsăud și astfel cunoașce bine pe dl Ciocan, care a fost director al gimnasiului din Năsăud. Se cere înse recomandarea și a senatului facultății filosofice. Și e lege, că cel ce se denușește profesor la universitate, să aibă doctoratul și să se fi distins cu lucrări literare; dl Ciocan nu are doctoratul și nu are nici o lucrare literară; senatul facultății nu vrea să-l recomande. Chestia o are în referadă profesorul slavist Asboth, care suplinește catedra de limbă română. Acesta încă nu ș-a dat părerea.

Internatul Pavelian din Beiuș. Părinții, cari ar dori, ca pruncii lor în anul școlastic 1898/99 să fie așezați în Internatul Pavelian de băeți gr. cat. de lângă gimnasiul superior gr. cat. din Beiuș, sunt așezați, ca cel mult până la 20 august a. c. să-și trimită suplicele la rectoratul acelu internat. Taxa de întreținere la an e: 120 fl.; pentru haine uniforme: 30 fl. Taxele se plătesc în două rate anticipative: la 1 septembrie și 1 februarie. Rectoratul Internatului Pavelian.

Gimnasiul românesc din Brașov. Aflăm că ministrul instrucțiunii publice a trimis o comisiune de șapte membri la Brașov ca la epitropia bisericeii St. Nicolae să cerceteze cu deamănunțul isvoarele cu care se întrețin școalele române de acolo și să constate proveniența lor.

Doctori noi. *Dl Valeriu Popovici*, fiul dlui Bucur Popovici din Hațeg, a susținut la 30 iunie cu mare succes la facultatea de științe din Paris tesa de doctorat în științele naturale. — *Dl Vasile Suciu*, preot al archidiecesei de Blaș, la 22 iunie a fost promovat în Roma la gradul de doctor în teologie.

C E E N O U ?

Știri personale. *Împărăteasa-regina Elisabeta* suferă de mai mult timp de neureutis și se va duce a face cură la Mannheim. — *Regele Carol I* va pleca la Petersburg în 15/27 iulie și va fi găzduit la palatul Anitcicof. — *Dl D. A. Sturdza* s'a întors de la Carlsbad la București. — *Poetul Coșbuc* a plecat la Carlsbad, unde va face cură timp de patru săptămâni. — *Dl N. Filipescu*, care a omorât în duel pe Lahovary și a fost condamnat la închisoare de 1/2 an la Văcărești, a fost grațiat de regele Carol, după ce a stat în închisoare cam trei luni de zile.

Asociațiunea. *Despărțământul Hațeg* se va întruni în adunare generală la Densus, în biserica antică, la 10 iulie, sub presiul vicarului Nic. Nestor, secretar dr. Gavril Suci. — *Despărțământul Reghin* va ține adunarea sa generală în 17 iulie n. în Reghinul-săsesc, sub presiul dlui Petru Uilacan, secretar dl Iosif Popescu. — *Despărțământul Deș* s'a constituit duminică, alegându-se președinte dl dr. Teodor Mihali, vicepreședinte dr. Ioan Farcaș, notar Simeon Rusu, bibliotecar Alexandru Avram, cassar I. Hatoș, controlor dr. Clement Barbul. — *Despărțământul Lugos* se va înființa luni la 11 iulie n. în Lugos, sub presiul dlui Coriolan Bredicean, delegatul comitetului Asociațiunii. — *Despărțământul-Dicio-St-Martin* va avea adunare generală în 11 iulie în Dicio-St-Martin; președinte avocatul V. Zăhan, notar avocatul Sim. Călușiu.

Principele și principesa Bulgariei în România. Principele Ferdinand al Bulgariei, cu soția sa principesa Maria, au sosit mercuri sara pe la Ruscuc-Bucureștii la Sinaia, spre a face o vizită curții regale române. Din incidentul acestei vizite s'au arangiat la Sinaia mai multe festivități, între altele și un concert. Conform programei, înalții oaspeți aveau să plece acasă prin Constanța astăzi sâmbătă dimineața.

Conferența băncilor române. La invitarea dlui Parteniu Cosma, director executiv al „Albinei”, s'a ținut în Sibiu la 25 și 26 iunie n. o conferență a băncilor românești, la care 52 de institute s'au reprezentat prin 61 de înși. Conferența a discutat chestiunile de interes comun pentru instituturile noastre de credit și economii și s'a exprimat dorința pentru reducerea talonului de interese la minimul posibil; s'a acceptat principiul ca băncile să se restrângă după posibilitate la ținutul lor; s'a constatat necesitatea înființării unui organ de cuprins pur economic-financial, editarea unui Anuar al instituturilor și instituirea unui specialist care să cerceteze din când în când toate băncile.

Posturi la Bihoreana. Direcțiunea institutului de credit și economii „Bihoreana” din Oradea-mare publică concurs cu termen de 25 iulie n. pentru un post de contabil cu plată de 1000 fl. și pentru altul de cassar cu plată de 800 fl. Ambii au să depună cauțiune de câte 1000 fl.

Alexandru Papadopol Calimach, membru al Academiei Române în secțiunea istorică, a încetat din viață la Tecuciu în România. Reposatul s'a ocupat mai cu seamă cu istoria și a publicat o mulțime de lucrări. Mai de mult a luat parte și în viața politică. A avut rol în Moldova când cu unirea principatelor, la alegerea lui Cuza, al cărui ministru a și devenit apoi. A bolit de mult.

DIN LUME.

Cronică mică. *Profesorul Picot*, membru al Institutului din Paris, a dat de curând acolo o serbare în onoarea membrilor biroului Ateneului franco-român al cărui președinte este.

Resbelul americano-spaniol se poate considera ca terminat. Flota spaniolă de sub comanda amiralului Cervera a fost cu deseveșire nimicită. Ênsuș Cervera rănit la braț, a fost făcut prinsonier, împreună cu 1600 de marinari. Spaniolii au mai avut 350 de morți și 160 de răniți. Diarele parisiene spun, că flota spaniolă a fost învinsă de americani, din cauza că aceștia din urmă aveau o escadră de patru ori mai mare decât cea spaniolă, care s'a luptat cu o bravură extraordinară. Unele diare vestesc, că regenta Christina cu fiul seu Alfonz și cu toată curtea au fugit din Madrid.

Căldndarul săptămânei.

Dum. a 5-a după Rusalii Mateiu c 8, v. 28-34; ev. inv 5; gl. 4.			
Țiua sapt.	Căldndarul vechiu	Căldnd. nou	Soarele.
Duminică	28 Ad. moașt. SS. Chirși Ioan	10 Amalia	4 13 7 47
Luni	29 † SS. Ap. Petru și Pavel	11 Piu I., Papa	4 14 7 46
Marți	30 † Adunarea (Sob.) SS. Ap.	12 Heinrich	4 14 7 46
Mercuri	1 SS. Cosma și Dam. f. d. m.	13 Margareta	4 15 7 45
Joi	2 Vestment. Născ. de Ddeu	14 Bonaventura	4 16 7 44
Vineri	3 M. Iac., Anatolie Pat. Con.	15 Împ. Apostol.	4 17 7 43
Sâmbătă	4 P. Andreiu Arhep. Critului	16 Maria B.	4 18 7 42

Avis abonanților nostri. Semestrul ianuarie-iunie și treiluniul april-iunie se încheie cu numărul acesta. Abonanții ale căror abonamente expiră, sunt rugați a le înnoi de timpuriu; iar cei ce sunt datori pentru trecut, binevoiesc a-și achită datoria, ca să nu le sistăm expediarea.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

"VICTORIA"

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2

Intemeiată la 1887,

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abdicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuesc momentan după sosirea comandai

6-12

Direcțiunea institutului.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei